

I C 917/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Sądu Okręgowego Anna Cybulska
Protokolant:	Olga Kuna-Kowalczyk

po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 2014 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa **Przedsiębiorstwa (...) Spółki jawnej w C.**

przeciwko **D. S.**

- o zapłatę

I. zasądza od pozwanego D. S. na rzecz powoda Przedsiębiorstwa (...) Spółki jawnej w C. kwotę 50.000,00zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 czerwca 2009 roku do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego D. S. na rzecz powoda Przedsiębiorstwa (...) Spółki jawnej w C. kwotę 2.505,00zł (dwa tysiące pięćset pięć złotych) tytułem zwrotu części kosztów procesu.

I C 917/09

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 14 grudnia 2009 roku (data stempla k. 28), powód Przedsiębiorstwo (...) Spółka jawna w C. wniosło o zasądzenie od pozwanego D. S. kwoty 100.000,00zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wymagalności do dnia zapłaty z tytułu kary umownej za naruszenie postanowień umowy z dnia 1 lipca 2005 roku. Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, iż strony łączyła umowa o produkcji elementów kooperacyjnych. Na mocy §15 w/ w umowy zastrzeżono karę umowną w wysokości 100.000,00zł w razie podjęcia działalności konkurencyjnej tj. przekazania przez pozwanego osobom trzecim stosowanych u powoda rozwiązań, stosowanej techniki, mechaniki, wzorów użytkowych

i oprogramowania jak i podjęcie pracy lub świadczenie usług w okresie obowiązywania umowy i do 12 miesięcy po jej zakończeniu dla innych podmiotów w zakresie wykonywanych czynności i wiedzy nabytej podczas współpracy z powodem. Nadto wskazano, iż umowa z pozwanym została rozwiązana w dniu 25 stycznia 2008 roku, zaś pozwany podjął zatrudnienie na rzecz przedsiębiorcy M. S. (...) z siedzibą we W.

w zakresie uprzednio wykonywanych czynności na rzecz powoda w okresie 12 miesięcy po zakończeniu współpracy z powodem, tym samym naruszając postanowienie zawarte w §15 umowy z dnia 1 lipca 2005 roku (pozew wraz z uzasadnieniem k. 2-7).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu. Z ostrożności procesowej, w sytuacji gdyby Sąd uwzględnił żądanie pozwu co do zasady, na podstawie art. 484§2zd 2 kc pozwany wniósł o zmniejszenie kary umownej, jako rażąco wygórowanej (odpowiedź na pozew k. 38-43).

W toku dalszego postępowania strony popierały swoje stanowiska w sprawie (protokół rozprawy k. 35, k. 270, k. 504, k. 592, k. 755).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 1 lipca 2005 roku w C. pomiędzy Przedsiębiorstwem (...) Spółką jawną w C. - jako Odbiorcą – a firmą pod nazwą „Obróbka Mechaniczna (...) Metalowych ” z siedzibą w B., reprezentowaną przez D. S. – jako Dostawcą – została zawarta umowa o produkcji elementów kooperacyjnych. Na mocy §1 w/w umowy Dostawca zobowiązał się wyprodukować i dostarczyć Odbiorcy obróbki mechaniczne elementów metalowych. W §15 w/w umowy zastrzeżono, iż przekazanie osobom trzecim przez Dostawcę rozwiązań stosowanych przez Odbiorcę, stosowanej techniki, mechaniki, wzorów użytkowych i oprogramowania jak i podjęcie pracy lub świadczenie usług w okresie obowiązywania umowy i do 12 miesięcy po jej zakończeniu dla innych podmiotów w zakresie wykonywanych czynności i wiedzy nabytej podczas współpracy z Odbiorcą skutkować będzie odpowiedzialnością majątkową w wysokości 100.000,00zł(umowa k. 17-18).

Powodowa spółka zajmowała się między innymi produkcją maszyn do profilowania blach. Pozwany świadczył usługi na rzecz powoda przez około cztery lata do dnia 18 stycznia 2008 roku zajmując się montażem poszczególnych elementów do pras hydraulicznych przy produkowanych przez powoda maszynach do profilowania blach. Polegało to na przygotowaniu tłoczników, które w trakcie profilowania blachy nadają blasze odpowiedni kształt. Nadto pozwany świadczył u powoda usługi w zakresie prac ślusarsko-montażowych, zajmował się spawaniem, szlifowaniem, piłowaniem. Pozwany otrzymywał opracowane przez S. L. i pracowników zatrudnionych w dziale konstrukcyjnym powoda dokumenty techniczne w postaci rysunków elementów na podstawie, których miał wykonać metalowy element. Na całokształt podwykonawstwa, które wykonywał pozwany składało się szereg rysunków technicznych, był wyspecjalizowany w jednym z odcinków pracy.. Po pewnym etapie pozwany wykonywał dany element, na podstawie kolejno otrzymanych rysunków i to stanowiło całość w postaci prasy hydraulicznej. Pozwany potrafił samodzielnie wykonać dany podzespół, zestawić do linii i przeprowadzić próby. Następnie, gdy maszyna była gotowa i przeznaczona do sprzedaży pozwany wraz z innym pracownikiem potrafił zdemontować elementy do transportu i zmontować je u klienta, który maszynę zakupił a także dokonywał przeszkolenia operatorów, którzy mieli maszynę obsługiwać. Przygotowanie technologii do produkcji maszyn trwało w powodowej spółce około 5-7 lat.

Firma (...) we W. prowadziła również działalność polegającą na produkcji maszyn do wytwarzania blachy. W latach 2007-2008 do firmy tej przeszło do pracy około 5-6 osób, które wcześniej pracowały w powodowej spółce, w tym jeden z konstruktorów. W styczniu 2008 roku powód zakończył współpracę z dotychczasową firmą i wyrejestrował działalność gospodarczą w dniu 18 stycznia 2008r. Jako jeden z powodów zaprzestania współpracy z powodową spółką pozwany wskazał wyjazd poza granice kraju w celach zarobkowych, przy czym głównym powodem zmiany miejsca pracy były lepsze warunki płacowe. Pozwany od dnia 30 kwietnia 2008 roku został zatrudniony na podstawie umowy o pracę początkowo na czas określony w (...) M. S. z siedzibą we W. na stanowisku ślusarza – montera. Wykorzystując wiedzę, doświadczenie, technologię pracy wykonywał te same czynności, co w firmie poprzedniej.. Przedsiębiorca M. S. działający pod nazwą M. S. (...) z siedzibą we W. prowadził i nadal prowadzi działalność konkurencyjną w stosunku do działalności powoda, w tym między innymi przedmiotem jego działalności jest obróbka mechaniczna

elementów metalowych.. Pozwany w firmie (...) z siedzibą we W. pracuje do chwili obecnej, ma stałą umowę o pracę i wykonuje większość z czynności jakie wykonywał w powodowej spółce, między innymi montuje tłoczniaki, szlifuje, poleruje, spawa, jest też serwisantem maszyn. Pozwany zarabia obecnie ok. 3100 złotych netto, ma na utrzymaniu dwoje dzieci, jedno z nich choruje na epilepsję i kataraktę oka.

Powodowa spółka dowiedziawszy się o przejściu kilku pracowników do firmy konkurencyjnej, wystąpiła przeciwko nim na drogę sądową. Część pracowników przeszła do firmy (...) już po okresie 12 miesięcy od zakończenia pracy w C. (...) (zaświadczenie k. 19, zaświadczenie k. 20, zeznania S. L. k. 596 i k. 756v, zeznania B. L. k. 596 i k. 756v, zeznania D. S. k. 596 i k. 757, zeznania J. K. k. 755v-756, zeznania J. Ł. k. 596, zeznania M. S. k. 596, zeznania P. G. k. 596, zeznania D. J. k. 596, zeznania R. K. k. 596, zeznania T. K. k. 596, zeznania P. K. k. 596, zeznania K. Ł. 1k. 596, zeznania B. N. k. 596, zeznania J. N. k. 596, zeznania J. W. k. 596, zeznania A. W. k. 596, J. K..755v-756, zeznania stron k.756-757).

Pismem z dnia 8 czerwca 2009 roku, doręczonym pozwanemu dnia 12 czerwca 2009 roku, powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 100.000,00zł z tytułu naruszenia postanowień umowy z dnia 1 lipca 2005 roku, w terminie 10 dni od otrzymania wezwania. Pozwany nie dokonał na rzecz powoda zapłaty powyższej kwoty (wezwanie k. 21-22, potwierdzenie odbioru k. 25).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane wyżej dowody.

Wiarygodność przedstawionych przez strony dokumentów nie była kwestionowana i nie budziła wątpliwości, dlatego też Sąd uznał je za wiarygodne w całości. Zeznania przesłuchanych w sprawie świadków i stron nie budziły większych zastrzeżeń Sądu. Ich wiarygodność została zweryfikowana w oparciu o inne dowody zgromadzone w sprawie. W ocenie Sądu, dowody uznane za wiarygodne w opisanej konfiguracji, tworzą łańcuch dowodów niesprzecznych wewnątrznie i pozwalają na ustalenie stanu faktycznego w stopniu wystarczającym dla jednoznacznego wyrokowania w sprawie, przy wysnuwaniu wniosków zgodnych z zasadami logicznego rozumowania i opartych na doświadczeniu życiowym. Nie podzielił Sąd jedynie tych zeznań, które wskazywały na odmienny zakres prac wykonywanych w powodowej spółce i firmie (...) a zatrudnienie nie pozostawało w związku z nabytymi u powoda umiejętnościami i wiedzą w zakresie produkcji elementów do maszyny, bowiem przeczą temu nie tylko dowody, ale także zasady logiki. Skoro oba podmioty są wobec siebie konkurencyjne co do przedmiotu prowadzonej działalności, to trudno uznać aby firma (...), „przypadkowo” zatrudniła aż tylu pracowników z doświadczeniem i wiedzą na temat obróbki, montażu podzespołów potrzebnych do uruchomienia prasy hydraulicznej, zwłaszcza, że wszyscy ci pracownicy wcześniej zatrudnieni byli u powoda a ich miejsca zamieszkania od miejsca pracy odległe są o kilkaset kilometrów. Nie podzielił również Sąd tych zeznań gdzie wskazywano na brak wiedzy w zakresie odpowiedzialności majątkowej w razie naruszenia zakazu zatrudnienia w firmie konkurencyjnej lub zakazów wskazanych w § 15 umowy, przy czym ostatecznie pozwany przesłuchiwany w charakterze strony przyznał, że nie zdawał sobie sprawy, jakie w praktyce mogą być konsekwencje tych zapisów umownych. Kwestia ta omówiona zostanie w dalszej części uzasadnienia. Bez większego znaczenia dla rozstrzygnięcia w tej sprawie pozostawała kwestia motywacji powoda, co do zmiany miejsca pracy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo, co do zasady jest słuszne.

W niniejszej sprawie powód domagał się zasądzenia od pozwanego D. S. kwoty 100.000,00zł z tytułu kary umownej za naruszenie postanowień umowy z dnia 1 lipca 2005 roku.

Na wstępie wskazać należy, iż zgodnie z ogólną dyrektywą interpretacyjną zawartą w art. 354 § 1 i 2 k.c. dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje także w sposób odpowiadający tym zwyczajom (§ 1), w taki sam sposób powinien współdziałać przy wykonaniu zobowiązania wierzyciel (§ 2).

Z powyższego wynika, że normatywnymi kryteriami konkretyzującymi dłużną powinność jest nie tylko treść zobowiązania, która określa źródło kreujące stosunek zobowiązaniowy - najczęściej umowa, której postanowienia podlegają wykładni z uwzględnieniem art. 65 k.c., ale także cel społeczno-gospodarczy – czyli cel, który tkwi u podłoża zaciągania określonych rodzajów i typów zobowiązań, zasady współżycia społecznego – ich przejawem jest obowiązek lojalności dłużnika oraz ustalone zwyczaje pełniące rolę uzupełniającą i w żadnym razie nie mogą być sprzeczne z zasadami współżycia społecznego oraz ustawami. Zarówno dłużnik jak i wierzyciel mają baczyć na uzasadniony interes kontrahenta i nie czynić nic takiego, co by wykonanie zobowiązania komplikowało, hamowało lub udaremniało, każdy z nich względem siebie jest zobowiązany do lojalności wynikającej z łączącego ich stosunku.

Ustawowe unormowanie instytucji kary umownej znajduje się w art. 483 § 1 k.c., który stanowi, iż można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy pieniężnej (kara umowna). Natomiast zgodnie z art. 484 § 1 zd. 1 k.c. w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody.

Kara umowna jest przejawem ogólnej odpowiedzialności kontraktowej wynika to zarówno z jej celu, jak również z umieszczenia przepisów jej dotyczących w dziale kodeksu cywilnego odnoszącego się do skutków niewykonania zobowiązań. Powoduje to, iż zakres odpowiedzialności z tytułu kary umownej pokrywa się w pełni z zakresem ogólnej odpowiedzialności dłużnika za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania określonej w art. 471 k.c. Kara umowna ma charakter kompensacyjny i w zasadzie wyłącza możliwość dochodzenia odszkodowania na zasadach ogólnych. Oznacza to, że wierzyciel jest uprawniony wyłącznie do dochodzenia zapłaty kwoty określonej w klauzuli kary umownej i to bez względu na wysokość poniesionej szkody.

Zatem w sporze o zasadność zapłaty kary umownej nie ma żadnego znaczenia kwestia występowania szkody po stronie wierzyciela, zarówno jako przesłanka aktualizująca roszczenie wierzyciela, jak i w razie wykazania przez dłużnika braku wystąpienia szkody. Kwestia nieistnienia w ogóle szkody lub jej nieznacznego rozmiaru może być brana pod uwagę dopiero w związku z rozważeniem tzw. „miarkowania” wysokości kary umownej. Wspomnianą wyżej możliwość modyfikacji wysokości kary umownej ustawodawca przewidział w art. 484 § 2 k.c., który dopuszcza żądanie zmniejszenia kary umownej w sytuacji, gdy zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane lub gdy kara umowna jest rażąco wygórowana.

Wobec wyżej przytoczonych reguł interpretacyjnych Sąd nie podzielił argumentacji strony pozwanej, że dochodzone w tym procesie świadczenie jest nienależne, bowiem powód nie poniósł żadnej szkody a zapis z §15 umowy uzależnia odpowiedzialność majątkowa od powstania szkody. Po pierwsze zapis ten nie uzależnia odpowiedzialności finansowej od powstania szkody a jedynie wskazuje na obowiązek zapłaty po zaistnieniu wskazanych przesłanek, a po drugie pozwany na powyższy zapis wyraził zgodę. Nie wykazano w tym postępowaniu wystąpienia przesłanek, które mogłyby czynić ten zapis nieobowiązującym lub nieważnym.

Bezspornym jest w niniejszej sprawie, iż w §15 przedmiotowej umowy zastrzeżono, iż przekazanie osobom trzecim przez Dostawcę rozwiązań stosowanych przez Odbiorcę, stosowanej techniki, mechaniki, wzorów użytkowych i oprogramowania jak i podjęcie pracy lub świadczenie usług w okresie obowiązywania umowy i do 12 miesięcy po jej zakończeniu dla innych podmiotów w zakresie wykonywanych czynności i wiedzy nabytej podczas współpracy z Odbiorcą skutkować będzie odpowiedzialnością majątkową w wysokości 100.000,00zł. Pozwany podpisując powyższą umowę posiadał świadomość istnienia klauzuli zawartej w jej §15, w toku niniejszego postępowania pozwany sam przyznał ten fakt, wskazując, iż nie zdawał sobie sprawy z konsekwencji tego zapisu. Pozwany składając swój podpis pod treścią w/w umowy, przyjął na siebie pełną odpowiedzialność za skutki niedotrzymania warunku określonego w § 15, tj. podjęcia działalności konkurencyjnej.

Jak wykazało niniejsze postępowanie, pozwany świadczył usługi na rzecz powoda przez około cztery lata do dnia 18 stycznia 2008 roku zajmując się montażem poszczególnych elementów do pras hydraulicznych przy produkowanych przez powoda maszynach do profilowania blach a następnie wykorzystując wiedzę, doświadczenie, technologię pracy oraz dostawców podzespołów wykonywał te czynności w (...) - (...). Wobec powyższego nie sposób uznać, że pozwany nie przekazał rozwiązań i techniki stosowanej u powoda przy czym bez znaczenia jest, że była to jedynie wiedza cząstkowa na temat produkcji . Tym samym uznać należy, iż pozwany naruszył zakaz świadczenia usług w okresie 12 miesięcy od zakończenia współpracy z powodem, co stanowi podstawę ustalenia odpowiedzialności z tytułu kary umownej, zastrzeżonej w umowie z dnia 1 lipca 2005 roku. Zatem, co do zasady powinien ponieść odpowiedzialność majątkową z tytułu zastrzeżonej kary umownej. Bez znaczenia zdaniem sądu jest fakt, iż w umowie nie zawarto sformułowania „kara umowna” bowiem użycie ustawowego sformułowania nie jest konieczną przesłanką do wprowadzenia takiej kary do umowy i w konsekwencji jej egzekwowania.

Biorąc jednakże pod uwagę całokształt okoliczności niniejszej sprawy, a w szczególności charakter i zakres naruszenia przez pozwanego zakazu konkurencji a z drugiej strony sytuację majątkową i rodzinną pozwanego, a w szczególności fakt, iż jedno z dzieci pozwanego wymaga szczególnej opieki, bowiem cierpi na liczne schorzenia, w tym między innymi na epilepsję i kataraktę oka, co z kolei wymaga nakładów finansowych, Sąd uznał, iż żądana przez powoda kara umowna w wysokości 100.000,00zł jest rażąco wygórowana, co uzasadnia uwzględnienie wniosku pozwanego i jej zmniejszenie, stosownie do art. 484§2kc, do kwoty 50.000,00zł. Nie bez znaczenia był również fakt, że powodowa spółka, jest profesjonalistą o wieloletnim doświadczeniu i zdecydowaniu większej pozycji na rynku aniżeli pozwany, w dacie zawierania umowy, dlatego w ocenie sądu zasadnym było obniżenie dochodzonej karyw oparciu o przepis art.484 §2 k.c.

Sąd zasądził odsetki ustawowe od powyższej kwoty od dnia wymagalności świadczenia, tj. od dnia 23 czerwca 2009 roku. Pozwany otrzymał wezwanie do zapłaty w dniu 12 czerwca 2009 roku, termin zaś spełnienia świadczenia został wyznaczony na 10 dni. Wobec faktu, iż pozwany nie uregulował zobowiązania, uzasadnionym jest stosownie do przepisu art. 481§1 i 2 kc, zasądzenie odsetek ustawowych od dnia 23 czerwca 2009 roku (punkt I wyroku).

W pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo jako niezasadne w realiach niniejszej sprawy (punkt II wyroku).

Wobec częściowego uwzględnienia powództwa, Sąd w punkcie III wyroku, na podstawie przepisu art. 100kpc, zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.505,00zł tytułem zwrotu części kosztów procesu (punkt III wyroku). Na koszty te składało się wynagrodzenie pełnomocników stron, opłaty od pełnomocnictw oraz opłata od pozwu.

Z powyższych względów na podstawie wyżej powołanych przepisów Sąd orzekł, jak w sentencji.